

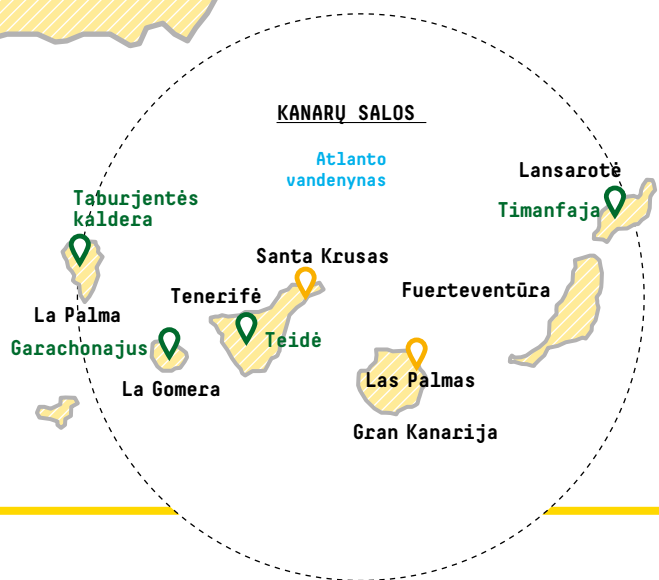

- Nacionaliniai parkai
- Upės

7

Saulės nubūčiuotoji

10

Tūkstantveidis Madridas

40

Eskorialis. Valdovų rūmai ir vienuolynas

46

Don Kichoto pėdomis

64

Estremadūra, paribio žemė

74

Kanarai. Jūra ir ugnikalniai

Tūkstantveidis Madridas

Ispanijos sostinė – veržlus, nepaisantis taisyklių, dieną naktį gyvybingas, įdomybių pilnas miestas. Kur kas jaunesnis už kitus Europos didmiesčius. Nuo tada, kai buvo pasirinktas Ispanijos monarchų rezidencija, Madridas nepaliaujamai keitėsi.

1 561 m. vasario 12-oji – diena, kai Ispanijos karaliaus Pilypo II (1527–1598) valia nelabai žinomas miestukas vidur ispaniškiosios Mesetos, išsidėstęs aplink maurų tvirtovę, pastatytą IX a. ginti islamiškiosios Ispanijos nuo krikščionių rekonkistos, staiga tampa nuolatine Ispanijos karališkojo dvaro rezidencija. Ilgainiui plėsdamasis jis taps tuo didinguoju Madridu, kokį pažįstame šiandien: viena įdomiausių Europos sostinių, o svarbiausia – miestu, kuris vis dar nepaliauja keistis. Spalvingas,

**MADRIDAS
ĮSIKŪRĘS
MESETOS
PLYNAUKŠTĖJE,
DAUGIAU KAIP
600 METRŲ VIRŠ
JŪROS LYGIO.**

elegantiškas, kultūringas, bet ir nesivaržantis, linkstantis peržengti ribas. Čia pilna ir tradicinių muziejų, ir alternatyviosios kultūros centrų. Didžiulių prospektų – *avenidas* ir papių gatvelių, rūsčių bažnyčių ir šurmulingų naktinių užėgų. Režisierius Pedras Almodóvaras knygoje „Pati Difuzas ir kiti tekstai“ (1991) rašė: „Madridas – toks pat neapčiuopiamas, kaip ir žmogus, toks pat prieštaringas ir įvairiopus. Kaip žmogus turi šimtus veidų, taip šis miestas man atrodo talpinąs šimtus miestų viename.“ Palyginti su kitomis Europos sostinėmis, Madridas gana jaunas. Seniausių kvartalų netaisyklingi planai primena miesto ištakas, bet aristokratiški rūmai, įskaitant Karališkuosius,

aištės, parkai, alėjos, vaizdingieji fontanai, – visa tai, kas atskleidžia Madrido didybę, siekia XVIII, o kartais ir XVII amžių. 1860 m., išgriovus miestą juosiančias mūro sienas, prie Madrido branduolį sudarančių paminklų ėmė šlietis tvarkingi *ensanche* kvartalai, vyko didžioji plėtra. Vėliau iškilo modernūs atokesni rajonai.

1975 m. pabaigoje, mirus diktatoriui Franciscui Francui, miestą užvaldė linksmųjų dvasia. Didžiulis džiaugsmas dėl atgautos laisvės pavirto kone visuotiniu kvaituliu. Madrido naktys prisipildė švenčių ir muzikos, svaigalų ir kvaišalų. Transgresiška tapatybė tapo norma. Kultūrą, madą, kiną supurtė galinagai prasiveržusio kūrybingumo šuorai. Šiandien tas reiškinys, vadinamas *movida*, tebegyvuoja, tačiau yra jau kitoks, ramesnis. Nors ankstesnių dešimtmečių pakilimas atslūgo, net ir aprimęs Madridas tebėra vienas iš gyviausių, energingiausių, linksmiausių, aktyviausiai naktinėjančių pasaulio miestų. Miestas, kuris niekada nemiega, – taip tvirtina daugelis. ■

LA GRAN VÍA, – nuo *Alcalà* gatvės elegantiška, apstatyta (*Calle de Alcalà*) iki *Belle Époque* stiliaus rūmais Didžioji Ispanijos aištės gatvė, besidriekianti (*Plaza de España*). Tai vienas žymiausių Madrido simbolių beveik du kilometrus

Vaizdingieji fontanai

KIBELĖS FONTANAS
(*Fuente de Cibeles*, 1783), skirtas mitologinei deivei, Saturno žmonai, Jupiterio motinai – vienas iš miesto simbolių. Įrengtas ten, kur susikerta *Paseo del Prado* ir *Alcalá* gatvė, atsiradusios miestui veržliai plečiantis XVIII

amžiuje. Susidaro įspūdis, kad dviejų liūtų traukiamas deivės vežimas važiuoja vandeniu. Už fontano matome elegantiškus Kibelės rūmus, pastatytus XX amžiaus pradžioje pagal architektų Antonio Palacioso ir Joaquino Otamendi projektą. Šiandien juose dirba miesto savivaldybė.

PASEO DEL PRADO šis: grakšti mergaitė,
puošia nemažai žaidžianti su
fontanų, kaip štai vandeniu.

**NEPTŪNO
FONTANAS** (*Fuente
de Neptuno*, 1786)
iš balto marmuro,
suprojektuotas
architekto Venturos
Rodríguezo, išlipdytas
Juano Pascualio de
Menos ir jo mokinių,
esantis *Cánovas del
Castillo* aikštėje, yra

dar viena *Paseo del
Prado* grožybė. Jūrų
dievas su trišakiu
vienoje rankoje ir
jūrų gyvate kitoje
važiuoja per bangas
kriauklės formos
vežimu, traukiamu
šuoliuojančių jūros
žirgų. Jį lydi delfinai,
tritonai ir nereidės.

Eskorialis.

Valdovų rūmai ir vienuolynas

Eskorialio šv. Lauryno kompleksas (San Lorenzo de El Escorial), saugomas UNESCO kaip pasaulio kultūros paveldas, iškyla pilkas bei santūrus, kaip ir jo statybą Gvadaramos kalnuose (Sierra de Guadarrama) netoli Madrido užsakęs valdovas.

Madrido kaip Ispanijos sostinės įkūrėjas Pilypas II buvo vienišas, santūrus žmogus, beveik ar visai nelinkęs į pramogas. Be kita ko, pagal griežtą Ispanijos karaliaus dvaro etiketą jam buvo draudžiama juoktis. Rengėsi kukliai, buvo nepaprastai darbštus,

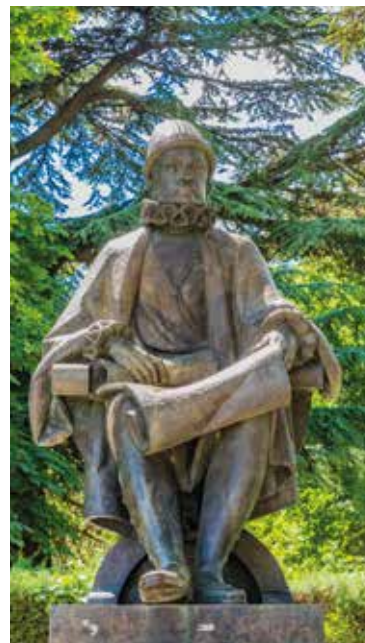
**ESKORIALYJE
GALINGIAUSIĄ
PASAULIO
VALDOVĄ
SUPO SANTŪRI
APLINKA,
KURIOS
JAM STIGO
MADRIDE.**

mėgo saikingumą ir daug kuo priminė vienuolį, nors iš tiesų buvo galingiausias žmogus pasaulyje, absoliutus šeimninkas karalystės, turėjusios priklausinių Amerikoje; maža to, nuo 1581 m. į jos sudėtį įėjo Portugalija su savo užjūrio kolonijomis. Nors jis pats parinko Madridą būti karalystės centru, stengėsi kuo daugiau laiko leisti

Eskorialio valdovų rūmuose-vienuoelyne, atokioje vietoje už 50 kilometrų į šiaurės vakarus nuo sostinės. Nusprendė juos statydinti 1563-iaisiais, praėjus vos porai metų nuo įsikūrimo Madride, o sulaukęs senatvės ir pasiligojęs, jausdamas artėjant mirtį, pasiprašė nugabenamas ten. Pilypas II amžiams užmerkė akis Eskorialyje, savo nedideliame kukliame miegamajame, sujungtame su bazilika, auštant 1598 m. rugsėjo 13-ajai, sekmadieniui.

Eskorialio išorė paprasta, be puošmenų, griežtumo įspūdį dar sustiprina statybai panaudotos medžiagos: Gvadaramos granitas – sienoms, skalūno plokštelės –

stogams. Viduje išdėstyta apie trisdešimt kiemų ir kiemelių: pažiūrėjus į planą, rūmai primena šv. Lauryno, kuriam ir yra dedikuoti, kankinystės groteles. Į kompleksą, užimantį maždaug 200 × 160 m plotą, įeina karališkieji apartamentai, vienuolynas ir bazilika, kurios kriptoje palaidoti Ispanijos karaliai, karalienės ir infantai. □

**PILYPO II
STATULA.** Raukinių apykaklė – tipiška ispanų XVI amžiaus aprangos detalė. Šis griežtas, netgi niūrus valdovas rengėsi vien juodais arba tamsiais drabužiais ir buvo užsirūstinęs ant Tiziano, kuris jį nutapė truputį spalvingesniais apdarais.

KOMPLEKSAS
pavadintas
šv. Lauryno vardu,
kad primintų ispanų
pergalę prieš
prancūzus San
Kvintino mūšyje
1557 m. rugpjūčio
10-ąją, šv. Lauryno
dieną.

VĒJO MALŪNAI
Konsuegroje, Toledo
provincijojē, šalia
viduramžīu pīlies.
„Taip bešnekēdami
jie pastebējo lyg
trisdešimt, lyg
keturiasdešimt
vējo malūnu“, -

rašo Cervantesas
„Don Kichote“.
Kairēje - bajoras
su ištikimuoju
ginklanešiu,
pavaizduoti
šiuolaikiniame
kūrinyje, ant
keramīnēs plytelēs.

„Sulig tais žodžiais jis atsidavė visa širdimi savosios damos Dulsinėjos globai ir, meldamas ją paramos tokią sunkią valandą, gerai prisidengė skydu, atkišo petį, paleido Rosinantą šuoliais, bloškėsi artimiausio malūno link ir smeigė ietimi į sparną, tačiau tuo metu vėjo šuoras su tokiu įsiūčiu suktelejo sparną, jog ietis sulakstė į šipulius, o žirgas ir raitelis, nusviesti į šalį, kaip reikiant aplamdyti nusirito žeme.“

(Miguel de Cervantes, *Išmoningas bajoras Don Kichotas Lamančietis*, 1605)

Toledas, Ispanijos siela

Istorikas Titas Livijus (59 m. pr. Kr. – 17 m. po Kr.) rašė, kad Toledas, 192 m. pr. Kr. nukariautas romėnų, „buvo nedidelis, pačios gamtos puikiai saugomas miestas“. Jis turėjo omenyje pavydėtiną miesto vietą: tai uolėta kalva, iš trijų pusių apjuosta Tacho upės. Romėnai, vėliau vestgotai, arabai, karaliai katalikai ir pagaliau mūsų laikų realijos – viso to pėdsakų galima rasti šiame mieste, kuris laikomas Ispanijos siela. Jis stebina paminklais ir muziejais, keri senoviniais vaizdais, skatina domėtis istorija. Neretai Toledas pavadinamas „trijų kultūrų miestu“,

nes čia ilgus amžius buvo įmanomas taikus islamo, judaizmo ir krikščionybės sambūvis. Šioje daugiatautėje vietovėje viena šalia kitos stovėjo mečetės, sinagogos ir bažnyčios, o daugelis tolediečių, be gimtosios kastilų kalbos, mokėjo arabiškai ir hebrajiškai. Čia taip pat veikė prestižinė senųjų rankraščių vertėjų mokykla. Toledo mokyklos dėka mus pasiekė Avicenos ir Averojaus veikalai,

**TARP TOLEDO
SIENŲ
LAIMINGAI
SUGYVENTI
ĮSTENGĖ
KRIKŠČIONYS,
ŽYDAI IR
MUSULMONAI.**

daug graikų klasikų, Aristotelio komentarai. Toleda dunkso alkasaras, išskirtinė tvirtovė, X amžiuje pastatyta arabų, vėliau paversta karališkąja rezidencija, paskui karo akademija; šiandien joje – biblioteka ir muziejus. Toledas – tikras brangakmenis: akmenimis grįstos siauros vingiuotos gatvės, stačiais šlaitais kylančios kalvos viršūnė; gynybiniai įtvirtinimai su vartais; viena gražiausių katedrų visoje Ispanijoje. Šis miestas tapo savas Kretoje gimusiam tapytojui El Grecui (1541–1614); dailininkas visais atžvilgiais toledietis. Viename paskutinių savo paveikslų jis pavaizdavo šį miestą, slegiamą atslinkusių audros debesų, savaip perkeisdamas jo peizažą. ■

TACHAS, ilgiausia Iberijos pusiasalio upė, viena iš savo kilpų apjuosia Toledą tarytum norėdamas jį apsaugoti nuo visų pavojų.

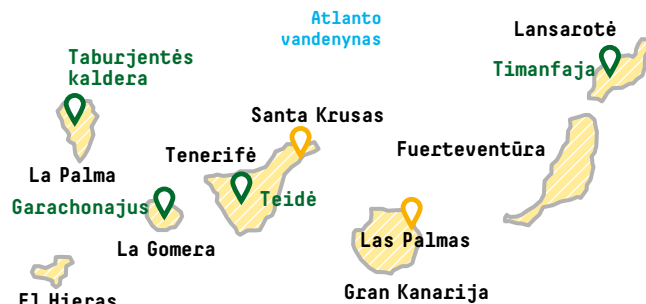
TVIRTOVĖS APGULTIS

Alkasaras ištis galingas. Tai milžiniškas, imponantiškas, iš tolo matomas Toledo statinys. Toks tvirtas, kad net sunku patikėti, jog per savo ilgą gyvavimą ne sykį buvo apardytas, ir gana smarkiai. Pastarąjį kartą taip nutiko 1936 m. vasarą, kilus pilietiniam karui (1936–1939). Tvirtovė, kurioje užsibarikadavo nacionalistai, apsiautė respublikonai. Apsiaustis truko 70 dienų: gynėjus išvadavo atvykusi paspirtis, bet pati tvirtovė buvo paversta griuvėsių krūva. Nacionalistų pasipriešinimas Toleda viso pasaulio fašistinėms diktatūroms tapo simboliu, jos laikė jį didvyriška krikščioniškųjų Vakarų pergale prieš raudonųjų barbarybes – taip pat ir dėl vieno labai garsaus epizodo: tvirtovės komendantas, pulkininkas Moscardó, atsisakė pasiduoti mainais į savo šešiolikmečio sūnaus, sugauto respublikonų, gyvybę. Vaikinas buvo sušaudytas.

Kanarai. Jūra ir ugnikalniai

Kanarų salyne įkurti keturi nacionaliniai parkai. Jau vien iš to galima spręsti, kad septynios vulkaninės Atlanto vandenyno salos siūlo ne šiaip pramogų. Čia tikras gamtos rojus.

Kanarų salynas priklauso Ispanijai, bet yra išsidėstęs Atlanto vandenyne palei Afrikos krantus, kur kas arčiau Maroko nei Andalūzijos. Iškilusios iš vandenyno dugno daugiau nei prieš 20 milijonų metų, šios septynios atogrąžų salos (ir dar šešios mažos salelės), kuriose ir šiandien tebevyksta vulkaniniai procesai, turi savo karalių – Teidės ugnikalnį. Jo aukštis – 3718 metrai. Tai trečias pagal aukštį pasaulio ugnikalnis, lenkiamas tik Havajų Mauna Kėjos ir Mauna Loos. Be to, aukščiausias Ispanijos kalnas.

Kanarai pagrįstai liaupsinami dėl šilto ir švelnaus klimato. Viso pasaulio turistus čia traukia paplūdimių grožis, vėjas ir saulė. Tačiau išskirtinė salyno vertybė – vulkanizmas, visai teritorijai suteikęs vaizdingų formų. Nuostabus žvaigždėtas dangus čia ištis ryškesnis nei kitur. Neįtikėtina biologinė įvairovė pasireiškia gyvūnų ir augalų rūšių gausa, daugelis jų endeminės, taigi vienintelės tokios pasaulyje. Neatsitiktinai salyne įsteigti net keturi Ispanijos nacionaliniai parkai: Teidės Tenerifėje, Taburjentės Kalderos La Palmoje, Timanfajos Lansarotėje ir Garachonajaus La Gomeroje. Ir ne veltui čia įtaisyti galingiausi Europoje teleskopai. Beveik nežemiškas salų grožis ir jų nuotolis nuo žemyno per amžius skatino kuri legendas, tarkim, kad čia driekėsi Homero aprašytieji mitologiniai

Eliziejaus laukai arba kad šios salos yra liekanos pradingusios Atlantidos, kuri plytėjusi, anot Platono, anapus Heraklio stulpų, t. y. Gibraltaro sąsiaurio. Arba kad čia buvęs Hesperidžių sodas, saugomas ugnimi spjaudančio šimtagalvio slibino – galime manyti, kad taip

**JŪROS TURKIS
IR SMARAGDAS,
BALTI, JUODI
IR AUKSINIAI
PAPLŪDIMIAI,
DANGAUS
ŽYDRIS. KANARŲ
GROŽIS – GYVOS,
RYŠKIOS,
SODRIOS
SPALVOS.**

įvardyti ugnikalniai. Turinti būti ir aštuntoji sala, nuo neatmenamų laikų išskylanti ir vėl panyranti į vandenyną. Matyt, ir ši legenda susijusi su vulkaniniais procesais, kurie salyne niekada nenustojo vykę.

Laimingosios salos – taip jas vadino romėnai, nes čia amžinas pavasaris. Jos tikrai yra žemės rojus. Juo Kanarai ir tikisi išlikti, todėl tiek daug dėmesio skiriama aplinkos apsaugai, darniam vystymuisi, žaliajai energijai. Pastarajai reikalingos saulės, vėjo ir vandens čia tikrai netrūksta. ■

**NUOSTABUS
BARLOVENTO
paplūdimys
Fuerteventūroje.**

